

คนจนกับวิกฤตความคิดว่าด้วย “การพัฒนา”

ฉลาดชาย รมิตานนท์

ศูนย์สตรีศึกษา

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน ที่ถูก สว. กระตุกขา โรงไฟฟ้าหินกูด-ป่อนอก โรงงานแยกก๊าซไทย-มาเลย์ “ค่าโง่” ท่อก๊าซ ร่าง พ.ร.บ. น้ำ-การชลประทานฯ เชื้อนแก่งเสือเต้น การทวงสัญญาแก้ไข ปัญหาคนจนทั้งที่กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้และยังมีอีกหลาย ๆ เรื่องจะต้องถูกมองว่าเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ผูกพันกับ “การพัฒนา” ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต จะมองปัญหาเหล่านี้แยกส่วนและแก้ปัญหาในแนว “ขายผ้าเอาหน้ารอด” ไปเป็นช่วง ๆ ไปก็ทำได้เหมือนกัน แต่ปัญหาก็คงจะหมักหมม ซบซ้อรุนแรงและระลอกต่อไปจะเกิดรวดเร็วมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น สังคมไทยจะต้องร่วมกันผลักดันให้สถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้ใช้อำนาจรัฐที่ดี และฝ่ายที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ดี มองเห็นปัญหาทั้งในระดับปรากฏการณ์ที่มองเห็นได้ทั่วไปกับระดับโครงสร้างอันเกิดจาก “การพัฒนา” ที่ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ต่างเหล่านั้น

การต่อสู้ของชาวบ้านหินกูด-ป่อนอก จะนะ สมัชชาคนจน เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ เครือข่ายสมัชชาชนเผ่าที่ดำเนินอยู่ขณะนี้ ด้านหนึ่งเป็นปรากฏการณ์ของการต่อสู้กับโครงการต่าง ๆ แต่ละโครงการ แต่อีกด้านหนึ่งเป็นการต่อสู้กับแนวทางการพัฒนาที่อยู่เบื้องหลังโครงการเหล่านั้นอีกทีหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันนี้พวกเขามองออกแล้วว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่นอกจากจะไม่นำพาพวกเขาไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าเดิมแล้ว กลับยังผลักดันบีบคั้นให้พวกเขาต้องหลุดออกจากฐานทรัพยากรต่าง ๆ ที่หล่อเลี้ยงให้พวกเขาดำรงชีวิตสืบทอดกันมาได้หลายชั่วอายุคน ไม่เพียงเท่านั้นยังเป็นการพยายามปรับเปลี่ยนพวกเขาแบบมัดมือชกให้เสี่ยงกับอนาคตที่ไม่แน่นอน ที่รุนแรงหนักหนาที่สุดคือต้องสูญเสียถิ่นฐานบ้านเรือน เครือญาติ ชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หนุนเกื้อต่อการมีชีวิตที่แม้ไม่ร่ำรวยล้นฟ้า แต่ก็ไม่ได้เดือดร้อนและจนบักโกรกจนตกในสภาวะหนี้สินดินอย่างไรก็ไม่หลุดอย่างที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบัน ประเด็นหลังนี้วิถีคิดโดยเฉพาะในสายเศรษฐศาสตร์มักไม่ค่อยให้ความสำคัญหรือแม้จะให้ความสำคัญก็ออกมาในรูปเงินทดแทนซึ่งเอาเข้าจริง ๆ แล้วไม่มีเงินจำนวนเท่าใดที่จะทดแทนความมั่นคงปลอดภัยสำหรับคนด้อยอำนาจในเรื่องนี้ได้

การกำหนดแผนพัฒนาที่มุ่งหน้าไปสู่การแข่งขันแบบพุ่มแทงจนหมดหน้าตักให้กับการพัฒนาอุตสาหกรรมก็ดี หรือแม้จะพยายามแทงกั๊กให้กับการเกษตรอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกก็ดี ล้วนนำไปสู่การวางแผนด้านการใช้ทรัพยากรที่รัฐต้องเข้ามารวบอำนาจเบ็ดเสร็จอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น มันจึงกลายเป็นนโยบายที่สวนทางกับพัฒนาการทางการเมืองที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของประชาชน และความโปร่งใสเป็นธรรมชาติ เมื่อมันสวนทางกับพัฒนาการทางการเมือง มีอุปเจ็บบ้าง

นี่คือสาเหตุที่มาอันแท้จริงซึ่งเป็นรากเหง้าของปัญหา หากสังคมไทยรัฐบาล นายกษ "แก๊งค์ออฟไฟว์" รวมทั้ง สว. ที่กล่าวกันว่าเลือดใหม่ไม่เข้าใจก็จะตีโจทย์ไม่แตก รังแต่จะคิดหาวิธี แลกหมัดกันไปมาหน้าแตกยับเยินทั้งอำนาจรัฐ คนจนและสังคมไทย

หรือไม่ก็จะหลงใหลได้ปลื้มกับการสลายมีอุปเป็นครั้ง ๆ ไป แต่รับรองได้ว่าไม่ถาวร เหมือนกับที่แล้ว ๆ มา แคนายกษ ลดตัวลงไปนั่งปั้นข้าวจิ้มแจ่วก็สลายมีอุปได้ กลยุทธ์แบบนั้นแม้จะเกิดจากความจริงใจก็ตกยุคตกสมัยไปอย่างรวดเร็วแล้ว

ประเด็นสำคัญจึงต้องกลับมา "คิดใหม่ทำใหม่" กับเรื่องการพัฒนาซึ่งเป็นปัญหาของโลกที่ ถกเถียง ปรับเปลี่ยนกันมาทั้งในเชิงวิชาการและปฏิบัติการทั้งของรัฐและเอ็นจีโอ ตลอดช่วงห้าสิบ ปีที่ผ่านมา จงอย่าได้คิดเป็นอันขาดว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่เป็นปัญหาเฉพาะท้องถิ่น เฉพาะ กลุ่มชาวบ้าน เฉพาะตัวผู้นำ เฉพาะเอ็นจีโอเป็นคน ๆ ไป จะใช้วิธีซื้อเฉพาะคน เฉพาะราย ช่วย แก้ปัญหาไม่ได้แน่นอน ปัญหาทุกปัญหา ทุกท้องที่ในขณะนี้ล้วนมีที่มาจากนโยบายการพัฒนาที่ บีบให้รัฐไปขัดข้อกับคนจนและสิ่งแวดล้อมด้วยกันทั้งสิ้น

การวางแผนพัฒนาประเทศที่มุ่งหน้าตักให้กับการส่งออกเพื่อแข่งขันในตลาดโลก บวกกับการเติบโตของเศรษฐกิจแบบไม่ระวังกับสภาวะลูกโป่งทำให้รัฐเกิดจินตนาการว่าเศรษฐกิจไทยจะก้าวไปอย่างไม่สะดุดหยุดยั้ง ถือเป็นมายาคติที่ทำอันตรายต่อสังคมไทยอย่างสุด ๆ ด้วยว่า มายาคตินี้นำไปสู่การวางแผนการจัดการการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรที่นอกจากจะมีลักษณะ เผด็จการโดยรัฐดังกล่าวแล้วตอนต้น ยังเป็นการจัดการในเชิงพานิช ซึ่งเอื้ออำนวยต่อทุนขนาดใหญ่ที่แน่นอนย่อมจะมีทุนไทยปะปนอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่เป็นทุนต่างชาติ ส่วนคนจนนั้นหนีไม่พ้นที่จะต้องตกอยู่ในฐานะ "คนส่วนน้อยที่ต้องเสียสละเพื่อประเทศชาติ" (ซึ่งแท้ที่จริงแล้วก็ไม่ใช่ เป็นการเสียสละเพื่อทุนขนาดใหญ่ทั้งไทยและต่างชาติมากกว่า)

พลังงานไฟฟ้าคือทรัพยากรสำคัญของการพัฒนา ข้อนี้ไม่มีใครเถียงถ้าหากเราใช้นโยบายของการพัฒนาชุดเดียวกัน แต่จะได้มันมาอย่างไรจากที่ไหน ใครมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง ราคาเท่าไร มากน้อยแค่ไหน ใช้ได้นานเท่าไร และอีกมากมายหลายคำถาม

เหล่านี้คือคำถามที่ไม่เฉพาะรัฐบาลเท่านั้นที่ต้องการคำตอบสังคมไทยยุคปัจจุบันต้องการ คำตอบอย่างละเอียดเช่นกัน เพราะมันกระทบชีวิตพวกเขาโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจนยิ่งถูก

กระแทกหนักมากกว่าใคร ๆ เพราะโครงการไหน ๆ ก็คงจะยึดเยียดให้พวกเขาเป็นผู้เสียสละเพื่อประเทศชาติอยู่เสมอ ไม่ว่าจะที่ปากมูน หินกรูด บ่อนอก จะนะ ป่าเมืองกาญจน์ แก่งเสือเต้น หรือป่าอนุรักษ์ในภาคเหนือ

เมืองไทยเป็นเมืองน้ำมากมาแต่โบราณ ปัญหาของคนไทยในอดีตคือต้องจัดการกับน้ำมากให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น แต่การพัฒนาทำไปทำมาเกิดสภาวะน้ำขาด รัฐจึงเข้ามาบริหารจัดการ ด้วยการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ต่าง ๆ พร้อมด้วยเครือข่ายโยงโยยของคลองส่งน้ำ กระนั้นก็ตามน้ำก็ยังไม่พอ โครงการสร้างเขื่อนจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องที่น่าจับตามองเป็นพิเศษคือเมื่อเริ่มต้นเป็นการจัดการน้ำโดยรัฐเป็นผู้ออกหน้า แต่เมื่อเวลาผ่านไปจะต้องโอนถ่ายให้กับเอกชนให้เข้ามาดำเนินการตามหลักการค้าอย่างแน่นอน ไม่ต่างอะไรกับเรื่องพลังงาน กรณีหินกรูด-บ่อนอก เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนว่ากลุ่มทุนไทยต้องขายให้กลุ่มทุนญี่ปุ่น น้ำก็ทำท่าจะจบอีกรอบเดียวกัน โปรดช่วยกันจับตาร่าง พ.ร.บ. น้ำไว้ให้ดี

อย่างไรก็ตามหากชาวบ้านหรือใครก็ตามถือนิยามการพัฒนาคนละชุดกับรัฐ พวกเขาอยากออกเรือจับหมึก จับปู หรือจะอยู่อย่างพอกินพอใช้ ไม่อยากกู้หนี้ยืมสินใครมาลงทุนเปลี่ยนอาชีพ พวกเขาอยากจะทำที่ที่ดินที่รัฐประกาศเขตป่าอนุรักษ์ออกมาทับ พวกเขาไม่ต้องการใช้โทรศัพท์มือถือหรืออินเทอร์เน็ต ใครก็ไม่มีสิทธิไปบังคับให้พวกเขาเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิทธิโดยเฉพาะสลายมือจับด้วยการใช้กำลัง

สิ่งที่ต้องทำคือหันกลับไปมองที่รากเหง้าของปัญหา นั่นคือปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้สอดคล้องกับความแตกต่างหลากหลายของสังคมไทย

หันกลับไปดูคนจนบนภูเขา พวกเขาอยู่อาศัยทำมาหากินกันมานานนับร้อย ๆ ปี แน่ชอนย่อมมีการดัดแปลงปรับเปลี่ยนธรรมชาติไปบ้าง แต่อีกด้านหนึ่งพวกเขาก็ดูแลรักษาสภาพป่าไว้ได้ดี ดีแค่ไหน คำตอบคือดีพอที่ทำให้รัฐต้องการพื้นที่เหล่านั้นมาประกาศเป็นเขตอนุรักษ์ อนุรักษ์ไปทำไม คำตอบคือส่วนใหญ่เอาไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เพื่อป้องกันเศรษฐกิจส่งออก เมื่อรัฐต้องการรัฐก็ออกกฎหมายมาแย่งเอาไปคือ ๆ ชีวิตของคนเหล่านั้นจะเป็นอย่างไร ลูกสาวจะต้องถูกนำไปขายเป็นสินค้า แทบทุกคนต้องตากหน้ากลายเป็นคนจนเมือง ใครจะรับผิดชอบ การแสดงความเวทนา หรือแผ่เมตตาให้ไม่เพียงพอหรอก

กลุ่มอนุรักษ์ต่าง ๆ สว. น้ำดีจะต้องไม่มองเพียงงานเฉพาะหน้า แต่จะต้องชวนกันมาชำแหละแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจของรัฐบาลและแผนพัฒนาประเทศ ที่แทงจนหมดหน้าตักให้กับการผลิตเพื่อแข่งขันในตลาดโลก เราควรที่จะแทงกั๊กไว้เพื่อพลาตบ้างหรือไม่ เพราะพลาตมาหลายครั้งเหลือเกิน กั๊กเดี๋ยวก็คงไม่พอต้องหลาย ๆ กั๊ก ยักไว้หลาย ๆ มือ เพื่อกระจายความเสี่ยง หรือจะเสี่ยงไปใช้คำว่า "ทางเลือกหลาย ๆ ทาง" ก็ได้

คนจนกับวิกฤตความคิดว่าด้วย “การพัฒนา” (2)

ฉลาดชาย รมิตานนท์
ศูนย์สตรีศึกษา
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หลายคนมองว่าความจนเป็นเรื่องของความล้มเหลวส่วนบุคคลจนถึงกับพูดกันซ้ำซากกว่า “ไม่มีคนจนในหมู่คนชนชั้น” บางคนวิพากษ์คิดเตลิดไปไกลถึงขั้นสรุปว่า “บนผืนแผ่นดินไทย แม้แต่หมาก็ไม่อดตาย” ซึ่งมีนัยว่าแล้วคนจะอดตายได้อย่างไร トラบไตที่รู้จักทำมาหากิน ฉะนั้น ความจนจึงถูกเหมาเอาว่าเป็นปัญหาของคนซึ่งเกียจคร้านหลังยาว คนไทยส่วนใหญ่จึงถูกความจนและคนจนตราบจนเกิดปรากฏการณ์ถูกไปงเศรษฐกิจแตก เกิดคนจนยุคใหม่ซึ่งในอดีตเคยเป็นเศรษฐีผู้กลายเป็น “คนเคยรวย” ไปได้ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง คราวนี้จึงถึงทีที่จะต้องยอมรับแล้วว่าความจนและคนจนเป็น “ปัญหาเชิงโครงสร้าง” เป็นปัญหาของสังคม เป็นปัญหาของการบริหารบ้านเมืองที่เรียกว่า “การพัฒนา” ที่ผิดพลาด

ปัญหาเชิงโครงสร้างมีความหมายว่า

หนึ่งคนจนแต่ละคนรวมทั้งคนจนประเภท “คนเคยรวย” ด้วย แม้จะทำงานหนักขยันหมั่นเพียร อดตาหลับขับตานอน พยายามรู้เท่าทันธุรกิจตลอดเวลาสักเพียงใด โอกาสที่จะหลุดพ้นภาวะหนี้สินและความยากจนไปได้มีน้อยมาก ทำงานหนักเท่าไรหาเงินมาได้เท่าไร ถูกดูดซับเอาไปโดยแหล่งทุนที่ใหญ่กว่าจนไม่มีวันหลุดพ้นภาวะเป็นหนี้ถาวรไปได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบรรดานักลงทุนรายใหญ่ ๆ ของไทยก็ตกอยู่ในภาวะเช่นนี้ แต่ที่ได้เปรียบคนจนขนานแท้ก็ตรงที่มีรัฐเข้ามาช่วยแก้ปัญหาให้ ดังเช่นกรณีสถาบันการเงินต่าง ๆ เป็นต้น

สอง ปัญหาความยากจนไม่ใช่เป็นปัญหาของคนร่อย-สองร่อย คนแต่เป็นปัญหาของคนสามสิบ-สี่สิบล้านคนขึ้นไป จึงฟังไม่ขึ้นถ้าจะอธิบายว่าคนเหล่านี้ซึ่งเกียจคร้านไปหมด แท้ที่จริงแล้วสิ่งที่ทำให้พวกเขาจนคือ การไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ได้ต่างหาก เช่น ไม่สามารถเข้าถึงที่ดิน แหล่งน้ำ แหล่งประมง แหล่งแร่ ป่าไม้ ทุน เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น เมื่อไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เหล่านี้ได้ โอกาส ในการทำมาหากินเพื่อเอาชีวิตรอดไปวัน ๆ ก็ทำไม่ได้อยู่แล้ว มีพักที่จะไปพูดถึงโอกาสที่จะหลุดพ้นภาวะความยากจนทางเศรษฐกิจ หนึ่ง ควรต้องเข้าใจด้วยเช่นกันว่า การไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรของคนจนนี้เป็นภาวะที่ถูกประดิษฐ์

สร้างขึ้นมาด้วยการที่คนกลุ่มหนึ่งเป็นผู้กำหนด “กติกา” ต่าง ๆ ขึ้นในรูปของกฎหมาย ระเบียบ จารีตประเพณีต่าง ๆ เช่น กฎหมายที่ดิน กฎหมายป่าไม้ กฎหมายเหมืองแร่ กฎหมายน้ำ ฯลฯ ที่มอบอำนาจให้คนกลุ่มน้อยแต่มีอำนาจในสังคมเป็นผู้เข้าถึง แต่ในขณะเดียวกันก็กีดกันไม่ให้คนส่วนใหญ่เข้าใกล้แหล่งทรัพยากรนั้น ๆ

สาม ปัญหาความยากจนไม่ใช่เป็นปัญหาเฉพาะของโครงสร้างเศรษฐกิจและในขณะเดียวกันก็ไม่ใช่ปัญหาเฉพาะการกระจายอย่างที่ชอบพุดกันเท่านั้น หากคิดว่าเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจประกอบขึ้นด้วยการผลิต การกระจาย และการบริโภค ทั้งสามด้านนี้ก็สัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นอยู่แล้ว จะแก้ปัญหการกระจายที่ไม่เป็นธรรมจะทำได้อย่างไรถ้าไม่แตะไปที่การผลิตและการบริโภคที่ไม่เป็นธรรม พูดสั้น ๆ คือหากจะแก้ไขราคาพืชผลที่ตกต่ำก็ดี จะแก้ปัญหานี้สินให้หมดไปได้จริง ๆ ก็ดีจะทำได้อย่างไรถ้ายังปิดกั้นไม่ให้คนส่วนใหญ่เข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ แหล่งประมง ฯลฯ อยู่อย่างนี้ จะแก้ปัญหความยากจนได้อย่างไรถ้าคนรวยคนจนซื้อสินค้าจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในราคาที่เท่ากัน ในหลายกรณีคนจนต้องซื้อแพงกว่าด้วยซ้ำไป เช่น น้ำมัน แก๊ซหุงต้ม สบู่ ผงซักฟอก ฯลฯ เพราะถูกบวกด้วยค่าขนส่งและการเอากำไรหลายทอด

สี่ การแก้ปัญหความยากจนทำไม่ได้ถ้ามองไม่เห็นความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างโครงสร้างทางเศรษฐกิจกับโครงสร้างทางการเมือง ขึ้นต่อไปต้องทำให้คนจนสามารถเข้าถึงการเมืองให้ได้ ปัญหาความยากจนและปัญหาของคนจนจึงจะได้รับการแก้ไข หนึ่ง การเข้าถึงในที่นี้มีความหมายมากกว่าการเลือกผู้แทนหรือมีเส้นสายโยงใยกับอำนาจรัฐทางใดทางหนึ่ง แต่มีความหมายมากกว่าเมื่อเวลาขอเข้ายื่นหนังสือร้องเรียน รัฐก็จัดคนออกมาพร้อมกับคำมั่นสัญญา การเข้าถึงการเมืองในที่นี้หมายถึงการเป็นเจ้าของอำนาจ การลงมือปฏิบัติการใช้อำนาจโดยตรง และเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงไม่ใช่เป็นผลพลอยได้ของ “ประโยชน์ของประเทศชาติ” หรือ “ประโยชน์ของส่วนรวม” ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผ่านมา วลีเหล่านี้บังตาไม่ให้เราเห็นการโกงกิน ชชาติบ้านเมืองในนามของชาติโดยคนรวย ข้าราชการ นักวิชาการ “เทคโนแครต” ฝ่ายทุน-ขุนนาง จำนวนหนึ่ง หนึ่ง แม้เราจะมีรัฐธรรมนูญฉบับปี “40” ที่วางรากฐานให้คนจนเข้าถึงอำนาจทางการเมืองได้ในบางระดับ แต่มันก็ยังเป็นเพียงระบบหรือกติกาที่ยังไม่ถูกผลักดันให้เกิดผลที่หวังไว้ในทางปฏิบัติ

ห้า ปัญหาความยากจนและปัญหาต่าง ๆ ของคนจนนอกจากจะเป็นปัญหาโครงสร้างภายในแล้วยังถูกผูกมัดติดแน่นกับโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในระดับสากลอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแนวคิดเรื่อง “การพัฒนา” ที่มองว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศพัฒนาที่ต่อเมื่อเราเป็นเหมือนอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน ญี่ปุ่น ฯลฯ เมื่อประเทศเหล่านั้นพัฒนาเพราะเป็นอุตสาหกรรมเราก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม เมื่อประเทศ

เหล่านั้นบอกว่าต้อง “แข่งขันอย่างเสรี” เราก็ต้องเข้าสู่สนามแข่งขันทั้ง ๆ ที่ไม่อยู่ในสภาวะพร้อมที่จะแข่ง เมื่อพ่ายแพ้ยับเยินกลับมาแทนที่จะคิดเสนอเกมใหม่ กติกาใหม่ กลับมองแต่เพียงว่าเราจะต้องพิตตัวเองให้เก่งกว่าเดิมด้วยการสร้างหรือเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน (competitiveness) ในด้านต่าง ๆ ขึ้นมาทั้ง ๆ ที่โดยพื้นฐานแล้วเพิ่มอย่างไรก็เพิ่มไม่ได้ อย่างมีนัยสำคัญ เปรียบเหมือนแข่งกีฬา ฟุตบอล รักบี้ กรีฑา ฯลฯ คนไทยส่วนสูงโดยเฉลี่ย 160 ซม. น้ำหนัก 50 กิโลฯ จะไปสู้กับฝรั่งสูง 180 หน้า 70-80 กิโลฯ ขึ้นไปได้อย่างไร นี่ยังไม่พูดถึงอำนาจในการอัดฉีดทางการเงินให้กับวงการกีฬาเหล่านั้นอีกต่างหาก

และนี่คือความพ่ายแพ้ของประเทศในเวทีแข่งขันเสรีทางเศรษฐกิจซึ่งไม่เพียงแต่ชี้ให้เห็นถึงความพ่ายแพ้เชิงเศรษฐกิจเท่านั้น หากแต่ชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาดในการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลทุกชุด ระบบราชการทุกหน่วยและภาคเอกชนอีกด้วย แต่รัฐบาลและระบบราชการจะต้องรับผิดชอบมากกว่าใคร ๆ เพราะเป็นผู้กำหนดนโยบายการพัฒนาของประเทศ

ประเด็นสำคัญที่ต้องการยกมาพูดถึงในวันนี้คือ เมื่อพ่ายแพ้กลับมาแล้วก็ยังคงใช้วิธีคิดเดิมว่าจะมาชู้มพิตตัวอย่างไรจึงจะกลับไปแข่งในเกมเดิม กติกาเดิม ๆ ได้ ซึ่งนั่นก็คือการเพิ่ม “ความสามารถในการแข่งขัน” ให้กับเศรษฐกิจไทย ตรงนี้เองที่นำไปสู่การเพิ่มความเข้มข้นรุนแรงให้กับปัญหาความยากจนและชีวิตนับสามสิบ-สี่สิบล้านที่เป็นคนจนของแผ่นดิน และจะไม่แปลกใจถ้าพบว่าปัญหาคนจนนั้นไม่มีทางแก้ได้ในวิสัยทัศน์หรือกรอบคิดเดิม ๆ

ยุทธศาสตร์แบบเพิ่มความสามารถในการแข่งขันส่วนหนึ่งนำไปสู่การตอกย้ำยุทธวิธีเดิมว่า ต้องเลือกช่วยคนเก่งเอาไว้ก่อน แน่แน่นอนว่าคนเก่งก็คือภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมส่งออก ซึ่งก็คือพวกทุนขนาดใหญ่ ขนาดกลางในประเทศ วิธีช่วยคือการระดมทรัพยากรไปป้อนกับเศรษฐกิจในส่วนนี้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ตามมาอย่างไม่อาจเลี่ยงพ้นได้คือ คนจนก็จะถูกกีดกันไม่ให้เข้าถึงทรัพยากรตามสมควรจะได้ ตัวอย่างเช่น พลังงานถูกกำหนดไว้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น การมีพลังงานให้มากเข้าไว้อยู่ตลอดเวลาถูกเชื่อว่าเป็นเรื่องดี บรรดาเพื่อนใหญ่ ๆ ต่าง ๆ จึงถูกระดมสร้างขึ้นมา ราษฎรในท้องถิ่นถูกน้ำท่วม ถูกขับออกจากที่ทำกิน หลุดออกจากฐานทรัพยากร ดังเช่นในกรณีเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนปากมูล เขื่อนแก่งเสือเต้น รวมทั้งโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด โครงการท่อก๊าซที่จะนะด้วย

เมื่อน้ำเริ่มขาดแคลนรัฐบาลก็ต้องเข้าไปแย่งป่าออกมาจากการจัดการดูแลและใช้ประโยชน์ของชุมชน โดยใช้คำว่าป่าอนุรักษ์นำหน้าส่วนหนึ่งก็เพื่อตบตาสังคมให้เชื่อว่าคนที่ยู่ในเขตต้นน้ำมานมนาน คือตัวการทำลายป่าต้นน้ำ ผู้คนเหล่านั้นจะตกระกำลำบากอย่างไร คนชั้นกลางและสังคมไทยก็จะไม่สนใจเพราะคนเหล่านั้นถูกทำให้เป็นผู้ร้าย ไม่ใช่คนไทยเป็นผู้ทำลายประเทศชาติ สมควรแล้วที่จะไม่ได้สัญชาติไทย สมควรแล้วที่ไม่ได้เป็นพลเมืองไทย สมควรแล้วที่

จะถูกอพยพ ยังมีเรื่องยาเสพติดเข้ามาด้วยก็ยิ่งพากันเกลียดชังชาวเขาที่ยากจนกันไปใหญ่ ตั้งใจที่จะทำเป็นไม่รู้ว่าคุณวอนการยาเสพติดนั้น หัวขบวนไม่ได้อยู่ที่บรรดาชาวเขา

จากยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการพัฒนาประเทศที่ดี การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดปัจจุบันก็ดี จะเห็นได้ว่ายิ่งจะนำไปสู่การเบียดขับคนจนรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ

ด้วยเหตุนี้ ในที่สุดพวกเขาก็ต้องรวมตัวกันประท้วงและอาจนำไปสู่การต่อต้านรัฐบาลที่เคยสัญญาไว้ว่าจะแก้ปัญหาให้อย่างเบ็ดเสร็จ
